

Projektledare: Henrik Axlid
Slutrapport Vindprojektet

Slutrapport Vindprojektet

Projektansvarig: Universitets-TV vid Göteborgs universitet
Projektledare: Henrik Axlid, Göteborgs universitet

Innehållsförteckning

Bakgrund och syfte	3
Projektorganisation	3
Projektets utveckling	4
Vindprojektet 2003	4
Vindprojektet 2004	8
Utvärdering	9
Ekonomi/budget	11
Erfarenheter från VIND-projektet	12

Slutrapport för VIND-projektet

Bakgrund och syfte

VIND-projektet, Video i Nätuniversitetets Distanskurser, är ett samarbetsprojekt mellan Myndigheten för Sveriges nätuniversitet, Universitets-TV¹ vid Göteborgs universitet, UR och Blekinge tekniska högskola. Projektet pågick under två år, från hösten 2003 till årsskiftet 2004/2005. Syftet med projektet har varit att öka och förbättra kvaliteten på videoinslag i distanskurser som ges över internet. Inom ramen för projektet har kurser/workshops i videoproduktion hållits för lärare och tekniker vid lärosäten som ger kurser via Nätuniversitetet. Workshoparna har genomförts vid 12 tillfällen under 2003 och 2004. Information om kurserna och projektet har även funnits tillgänglig via Nätuniversitetets webbplats, www.projekt.netuniversity.se, där även större delen av innehållet i kursen har funnits tillgänglig som text och strömmande video i windows mediaformat.

Projektet har finansierats av Myndigheten för Sveriges nätuniversitet och letts av Universitets-TV vid Göteborgs universitet. Projektet inleddes i oktober 2002 med en översiktlig inventering av vilka resurser för videoproduktion som fanns tillgängliga på de 33 lärosäten som då gav distanskurser inom ramen för Nätuniversitetet. Inventeringen visade att video-on-demand inte var särskilt vanligt förekommande och att det fanns ett stort behov av kompetensutveckling inom området. Mot bakgrund av förstudien tog projektets arbetsgrupp fram ett kursupplägg som utvecklades kontinuerligt under fyra workshops som genomfördes i Göteborg, Karlstad, Halmstad och Piteå 2003. Inför kursstarten våren 2003 publicerades vindkursens delar i form av text, bilder och videofilmer på Nätuniversitetets webbplats, www.projekt.netuniversity.se. Under 2004 hölls sex grundkurser i videoproduktion i Göteborg och två fortsättningskurser inriktade på ljussättning vid videoproduktioner på Karolinska institutet i oktober och november 2004.

Cirka 250 lärare och tekniker har gått VIND-kurserna under 2003 och 2004, dessutom har ett antal endagarskurser i presentationsteknik hållits för lärare vid bland annat Mittuniversitetet.

Organisation:

Universitets-TV vid Göteborgs universitet har varit ansvariga för genomförandet av vindkurserna. En arbetsgrupp bestående av representanter från Universitets-TV vid GU, Utbildningsradion (UR) och Blekinge tekniska högskola har under 2003 och 2004 aktivt arbetat med projektet:

Henrik Axlid, projektledare VIND-projektet, Göteborgs universitet
Peter Blaschke, IT-strateg, Learning Lab, Blekinge Tekniska högskola
Anette Carlsson, producent och programledare, Universitets-TV vid Göteborgs universitet
Roger Samsioe, projektutvecklare, UR (lämnade projektet 2004)

¹ På uppdrag av UR producerar Universitets-TV vid Göteborgs universitet en serie intervjuprogram under rubriken Samtal Med som sändes i SVT:s rikssändningar under 2003 och 2004 med fortsättning 2005. På uppdrag av UR produceras även vetenskapsmagasinet Vetenskapslandet som sänds i den digitala Kunskapskanalen med start i september 2004. Universitets-TV sänder sedan 1999 dessutom forsknings- och aktualitetsprogram lokalt över Göteborg. Universitets-TV:s produktion finns också tillgänglig via nätet i ett sökbart arkiv som nås via www.gu.se/universitetstv. I det digitala arkivet fanns i december 2004 över 600 reportage och intervjuer samlade. Universitets-TV vid GU har även under flera år bedrivit utbildnings- och utvecklingsprojekt inom TV-området i det Västsvenska universitetssamarbetet (VUS).

Dieter Stöpfigshoff, fotograf och producent, frilans.

En referensgrupp med representanter från sex universitet och högskolor med uppgift att lämna synpunkter på kursernas utformning var kopplad till projektet under våren 2003.

Under utvecklingen av VIND-projektet 2003 fanns en styrgrupp kopplad till projektet, den bestod av: Lars Bourelius, chef, Learning Lab, Blekinge tekniska högskola, David Novotny, JMG – Institutionen för journalistik och masskommunikation vid GU, Per-Erik Eriksson – planeringsdirektör vid GU. Under 2004 har VIND-projektet drivits under överinseende av Per Westman, handläggare på Myndigheten för Sveriges nätuniversitet.

Projektets utveckling:

Vindprojektet inleddes i oktober 2002 med en förstudie med syfte att:

1. Översiktligt inventera förekomsten av video i de distanskurser som gavs via Nätuniversitetet.
2. Inventera befintliga resurser för videoproduktion på lärosäten som gav kurser via Nätuniversitetet
3. Inventera behovet av kompetensutveckling i videoproduktion generellt och videoproduktion för internet i synnerhet på lärosäten som gav distanskurser inom ramen för Nätuniversitetet.

Förstudien genomfördes i enkätform och riktade sig i första hand till de ansvariga för den centrala videoproduktionen på de 33 lärosäten som då gav kurser inom ramen för Nätuniversitetet. I de fall det inte gick att identifiera någon central enhet för videoproduktion gick enkäten till de ansvariga på lärosätenas informationsavdelningar.

Förstudien visade dels att det var svårt att få en överblick över hur videoproduktionen bedrevs ute på lärosätena, men också att det fanns ett stort behov av kompetensutveckling inom videoområdet. Flera lärosäten hade centralt placerade resurser för att producera video som ofta låg i anslutning till lärarhögskolor och resurscentra med uppgift att stödja lärare i teknikfrågor. Många lärosäten uppgav dessutom att videoproduktion bedrevs av enskilda lärare ute på institutionsnivå, ofta med mycket enkel digital teknik i form av dv-kameror av konsumenttyp och gratis videoredigeringsprogram. Samtidigt saknades det en komplett bild av vilka resurser som fanns att tillgå. Att kartlägga var det fanns utvecklade centrala funktioner för videoproduktion var relativt okomplicerat, däremot visade det sig snart sagt omöjligt att få en överblick över den utrustning och kompetens som fanns på institutionsnivå.

Resultatet av förstudien blev en inventering av de resurser som gick att identifiera, nämligen de som fanns *centralt* placerade och en genomgång av hur aktiva dessa var i att producera videomaterial för distanskurser som gavs över internet. Det visade sig att det var mycket ovanligt med produktion av video specifikt för internet, i de fall video användes så var det framför allt i form av ”direktsända”, synkrona, videokonferenser. Redigerade videoinslag förekom bara på enstaka lärosäten och i dessa fall var det främst ett resultat av enskilda kursansvarigas engagemang.

Vindprojektet 2003

Arbetsgruppen för VIND-projektet hade sitt första möte i december 2002. Gruppen bestod då av projektledaren Henrik Axlid och Anette Carlsson, producent och programledare, båda vid Universitets-TV vid Göteborgs universitet, samt Roger Samsioe, projektutvecklare på UR. Arbetsgruppen kompletterades i januari 2003 med Peter Blaschke, IT-strateg på Learning Lab vid Blekinge tekniska högskola och Dieter Stöpfigshoff, producent och fotograf med över 30

års erfarenhet av video och tv-produktion från bland annat UR och SVT. Roger Samsioe lämnade arbetsgruppen i början av 2004.

Arbetsgruppen första uppgift blev att bestämma hur VIND-kurserna skulle utformas. Att ta fram en kurs i videoproduktion för internet var 2003 en grannliga uppgift eftersom arbetsmetoderna vid en "vanlig" video/tv-produktion då ofta var oförenliga med det som krävs av en videoproduktion specifikt för nätet, där hänsyn måste tas till begränsningar i bandbredd.

När man gör en videoproduktion för nätet medför begränsningar i bandbredd och överföringshastighet att det tas särskilda hänsyn när man bestämmer såväl bildutsnitt som textskyltar och kamerarörelser. Det mesta talar dock för att den begränsning i bandbredd som vi såg 2003 är ett övergående fenomen, något som illustreras av att marknaden för video över internet ökat stadigt sedan dess. En utmaning för arbetsgruppen var att ta fram ett kursupplägg som både tog hänsyn till de tekniska begränsningar som fanns 2003, men som också gav kunskaper som var tillämpliga i ett längre perspektiv. Att video för internet är ett teknikintensivt och komplext område där det sker en snabb och kontinuerlig utveckling komplicerar bilden. Det innebär att programvara och teknik snabbt blir förlegad och det krävs en ständig uppdatering för att kunskapen ska hållas aktuell. Tekniken för att publicera video på nätet förändras från månad till månad, bara under de två år som VIND-projektet pågick förändrades landskapet fortlöpande.

Mot bakgrund av att antalet kursdagar var mycket begränsat och att utvecklingen inom webbpublicering utvecklades snabbt och ständigt bestämde arbetsgruppen att kurserna skulle fokusera på den kunskap som har visat sig vara relativt beständig. Nämligen hur man producerar en videofilm, från idé till färdig film.

Arbetsgruppen bestämde att de övergripande syftena med kursen skulle vara:

1. Kurserna skulle skapa entusiasm och väcka intresse för att använda video i distanskurser över internet.
2. Kursdeltagarna skulle efter genomgången kurs ha en inblick i produktionsprocessen vid en videoproduktion och vad som krävs i form av tid, pengar och arbetsinsats för att göra en bra pedagogisk video.
3. Kursdeltagarna skulle efter genomgången kurs ha beställarkompetens och kunna fatta medvetna val när det gäller att använda video, eller kombinationer av stillbilder och ljud, i distanskurser. Det kunde även innebära att de väljer bort video om de anser att det inte är det optimala alternativet givet befintliga resurser.
4. Kursdeltagarna skulle få en inblick i vad som krävs för att publicera video på internet.
5. Kursdeltagarna skulle i möjligaste mån hitta former för ett fortsatt samarbete på hemmaplan efter avslutad kurs.

Dessutom bestämde arbetsgruppen att ingen deltagare skulle lämna kursen missnöjd. Arbetsgruppen bestämde även att målet var att kurserna skulle nå så många som möjligt. Målet var att skapa ett brett engagemang och intresse för ett relativt nytt teknikområde. I avvägningen mellan att göra en längre och mer komplex kurs för ett fåtal personer eller en serie kortare kurser för många deltagare föll valet på det senare. Eftersom flera av deltagarna i arbetsgruppen för projektet har lång erfarenhet av tv-produktion och såg en styrka i den organisation som vanligtvis kännetecknar arbetet på en tv-redaktion med en fördelning av arbetet mellan fotograf, redigerare, reporter och producent/ansvarig utgivare bestämdes också att syftet med kurserna skulle vara att skapa produktionsteam ute på lärosätena enligt den modell som de flesta tv-redaktioner arbetar utifrån.

Syftet med kurserna skulle så långt det var möjligt vara att föra samman personal med olika kompetenser, lärare och tekniker, för att de på ett naturligt sätt skulle få öva på att arbeta tillsammans inom ramen för en videoproduktion.

Förstudien hade visat att det även på lärosäten där det fanns kunskap inom videoproduktion ofta var svårt att väcka engagemang hos lärare och kursansvariga. Till en del var det troligtvis en resursfråga eftersom de flesta centrala enheterna för videoproduktion också var självfinansierade och tog betalt för sina tjänster. Men det var även rimligt att anta att en orsak till lärarnas bristande engagemang kunde vara att de helt enkelt inte hade tillräcklig kunskap om vad en videoproduktion innebar.

Workshop med fokus på praktiskt arbete

Arbetsgruppen bestämde att kurserna skulle genomföras som workshops med stort fokus på praktiskt arbete och inte i första hand ges över nätet. Det berodde främst på att kursen ställde stora krav på utrustning (digitala videokameror, kraftfulla datorer med videoredigeringsprogram), något som vi inte kunde kräva att deltagarna själva stod för. Relevanta delar av kursen samt information om kurserna skulle finnas tillgängligt på internet i form av text, stillbilder och rörliga bilder i windows mediaformat.

Från finansören Nätuniversitetets sida fanns även kravet att kurserna skulle vara tillgängliga för deltagare från hela landet. Därför bestämdes att projektet skulle bekosta såväl kursen som mat och uppehälle för deltagarna under kursdagarna. Det var ett relativt omfattande åtagande som inte ansågs orimligt med tanke på att målet var att locka kursdeltagare från samtliga lärosäten som gav kurser inom ramen för Nätuniversitetet. Inför 2004 års åtta kurser bestämdes att projektet endast skulle tillhandahålla kurserna, kostnader för uppehälle fick det året bäras av kursdeltagarna själva. För att begränsa reskostnaderna för kursdeltagarna bestämdes också att workshoparna skulle förläggas på fyra lärosäten ute i landet under 2003 (Piteå, Karlstad, Halmstad och Göteborg). Antalet deltagare per workshop begränsades framför allt av tillgång till teknik såsom kameror och redigeringsutrustning ute på de lärosäten som skulle vara värdar för kurserna. Max antal deltagare per workshop sattes till mellan 25 och 30 personer.

Antalet kursdagar per workshop under 2003 bestämdes till totalt fem dagar, uppdelade på tre dagar + två dagar, med ett mellanrum på 4-5 veckor för egen produktion på deltagarnas respektive lärosäte mellan kurstillfällena.

Efter det första årets erfarenheter, med bland annat osäkerhet och brister i tekniken ute på värdlärosätena förlades huvuddelen av kurserna under 2004 till Göteborg. Samtidigt sänktes det maximala deltagarantalet till 18 personer. Kurserna kortades då, främst av kostnadsskäl, ner till en sammanhängande tre dagars workshop.

Rationella rutiner vid en videoproduktion

VIND-kurserna har varit fokuserade på rationella produktionsrutiner vid videoproduktioner. Kurserna har genomstrukturerats av lära-genom-att-göra med fokus på "barfota-tv", det vill säga lågbudgetproduktioner som kan genomföras med ett lärosätes befintliga resurser i form av enkla dv-kameror och digitala videoredigeringar. Under kurserna har mycket realistiska praktiska produktionsövningar varvats med teori och genomgångar av deltagarnas egna produktioner. Deltagarna har bland annat själva under 24 timmar fått producera en kortfilm, från planering till färdig produkt. I de olika kursmomenten har det varit relativt jämn fördelning mellan teoretiska genomgångar och praktiska övningar. I enlighet med projektets mål att låta relevanta delar av kursen vara tillgängliga på internet byggdes under våren 2003 projektets hemsida upp. Den fanns sedan tillgänglig via Nätuniversitetets hemsida på adressen www.projekt.netuniversity.se.

Mellan tre (2004) och fem (2003) kursdagar är en kort tid för ett så pass komplicerat ämne som video för internet. Ett syfte med Vindkursen var öka samarbetet mellan den personal som redan idag arbetar med teknik och videoproduktioner ute på lärosätena och

föreläsare/kursansvariga som är intresserade av att använda videotekniken i sina distanskurser över nätet. Det innebar också att målgruppen var relativt heterogen.

Å ena sidan riktade sig kursen till dem som redan hade erfarenhet av videoproduktion (fotografer/tekniker/multimediepedagoger), å andra sidan ville vi att föreläsare/lärare som var totala noviser på området också skulle kunna gå kursen med behållning. Resultatet blev att det i ett inledningsskede planerades för två separata kurser – en mer avancerad som riktade sig till deltagare med förkunskaper och en grundläggande som riktade sig till nybörjare. Inom arbetsgruppen kom vi snart underfund med att det upplägget riskerade att gå stick i stäv med vår målsättning att verka för ett ökat samarbete mellan tekniker/fotografer och föreläsare/lärare. Istället för att föra två yrkesgrupper samman hade vi planerat för ett upplägg som riskerade att separera dem ytterligare. Upplägget med två separata kurser skrotades, istället togs ett gemensamt kursupplägg fram för de bägge grupperna där tonvikten lades på samarbete och grupptänkande.

Det var inte helt lätt att överföra arbetssättet från tv/videoproduktioner till lärarnas/teknikernas vardag. I tv/videovärlden är rollerna väl avgränsade, men i högskolevärlden tenderar rollerna att smälta samman inte minst av ekonomiska skäl. När en videoproduktion ska genomföras vid en högskola är det inte helt lätt att säga hur rollerna producent/reporter, fotograf och redigerare ska fördelas mellan lärare och tekniker. Vad som är mest rationellt beror helt på de unika kompetenser som finns vid respektive lärosäte, är läraren datorkunnig och har tid avsatt kan det vara mest rationellt att läraren både planerar videoproduktionen och sköter till exempel redigeringen. I en annan situation kan det vara mer rationellt att all teknik sköts av teknikern.

Helt klart är läraren både den som har sakkunskapen och den som är ytterst ansvarig för det material som publiceras. ”Sista ordet” borde alltså ligga hos läraren, men för att det ska vara möjligt behöver de ha kunskap om vilka möjligheter och begränsningar som en videoproduktion innebär. Samtidigt är det viktigt att även fotografer/tekniker har kunskap om lärarens situation, att man som fotograf inser att det kan vara en pressande situation att t ex framträda framför en kamera och att det kräver lyhördhet och medkänsla även från teknikernas sida. Målet med kurserna var att både lärare och tekniker skulle få pröva på samtliga led i en videoproduktion för att öka förståelsen kring de respektive yrkesrollerna. Vidare bestämdes att kursen skulle angripa en videoproduktion ur främst tre aspekter, ”framför kameran”, ”bakom kameran” och ”video för webben”.

Framför kameran

Anette Carlsson, programledare och producent med över trettio års erfarenhet från tv-produktion vid SVT har varit ansvarig för momenten som har behandlat hur man agerar framför en tv/videokamera. I ”framför kameran” lade vi också in en del om hur man tänker när man lägger upp och planerar en videoproduktion, något som tangerar den roll producenten har vid tv-produktioner. Under rubriken ”Video/TV i distanskurser” har Anette Carlsson gått igenom exempel på lyckade distanskurser med video som främsta element som producerats vid Universitets-TV i Göteborg. Momentet ”Presentationsteknik, inspelning framför kameran” var en praktisk övning där deltagarna fick öva på att under 1 minut tala fritt direkt till kameran.

Bakom kameran

Under rubriken ”Produktionen ur fotografens perspektiv” har Dieter Stöpfunghoff gått igenom de viktigaste grunderna i fotografens arbete såsom bildutsnitt och bildvinklar, vikten av att använda stativ och planera inspelningen. ”Produktionen ur fotografens perspektiv” har följts av praktiska övningar, dels en kortare övning på cirka en timme med efterföljande genomgång, där deltagarna med mycket enkla medel har övat på att göra en 1 minuts film med bara klipp i kameran. Dels en längre övning i form av ett arbetsplatsreportage där deltagarna under 24 timmar har fått genomföra en videoproduktion från planering till färdigredigerad film på cirka 2 minuter.

Video för webben

Under rubriken ”Video för webben” har Peter Blaschke (2003 och 2004) och Henrik Axlid och Erik Lundberg (2004) gått igenom de begränsningar och möjligheter som finns vid publicering av video på webben. ”Video för webben” hölls under 2004 i mindre grupper om max 8 deltagare och berörde frågor om bandbredd, bildkvalitet och vad som händer med en film när den komprimeras för att publiceras på nätet och vilka krav det ställer på produktionen.

En första testworkshop hölls i juni 2003 för lärare och tekniker vid Göteborgs universitet. Samtidigt bokades höstens workshops in på Högskolan i Halmstad, Karlstad Universitet och Luleå Tekniska universitet/Musikhögskolan i Piteå. Dessutom bokades ett par mindre endagars workshops i framför allt presentationsteknik med Anette Carlsson som föreläsare in på Mittuniversitetet. Under våren 2003 togs också projektets hemsida fram under ledning av Peter Blaschke, vid Learning Lab vid Blekinge tekniska högskola. Hemsidan var främst tänkt som ett komplement till workshoparna och går igenom en videoproduktion från förarbete till inspelning och efterarbete. I samråd med Myndigheten för Sveriges nätuniversitet bestämdes att hemsidan skulle byggas med hjälp av det publiceringsverktyg som hade tagits fram för Nätuniversitetets projektplattform www.projekt.netuniversity.se. Sidan skulle också följa Nätuniversitetets grafiska profil och syftet var att den skulle kunna leva kvar även efter projekttidens slut, till en minimal kostnad.

Marknadsföring av projektet under 2003

Under maj till juni 2003 utannonserades VIND-kurserna på Nätuniversitetets hemsida www.netuniversity.se. Inför testworkshopen i Göteborg gick en inbjudan ut lokalt till samtliga lärare vid Göteborgs universitet som gav distanskurser inom ramen för Nätuniversitetet. Inbjudan på Nätuniversitetets hemsida kompletterades med mejlutskick under juni, augusti, september och oktober.

I juni 2003 hölls den första Vindworkshopen vid Göteborgs universitet. Workshopen som var på tre dagar blev fullteknad och 25 anställda vid Göteborgs universitet deltog. Under sensommar, höst och vinter 2003 hölls sedan ytterligare tre workshops i Halmstad, Karlstad och Piteå. Under 2003 deltog sammanlagt drygt 100 personer i Vindprojektets femdagars workshopar. 28 kortfilmer producerades inom ramen för workshoparna och ytterligare ett 25-tal filmer producerades av kursdeltagarna på hemmaplan med stöd av Vindprojektets föreläsare och projektets hemsida. Ungefär hälften av de filmer som producerats har kunnat användas av deltagarna antingen i deras undervisning eller som informationsfilmer om distanskurser och utbildningsprogram.

I september 2003 hoppade Peter Blaschke, som var ansvarig både för hemsidan och för delen om publicering av video på nätet vid workshoparna, tillfälligt av projektet på grund av oklarheter kring hans anställning vid BTH. Det fick till följd att projektet inledde ett temporärt samarbete med Lära MedIT, ett kommunalt projekt i Göteborg med syfte att öka användningen av video över nätet i undervisningen i Göteborgs skolor. Under workshoparna i Karlstad och Piteå höll Bo Giss från Lära MedIT i föreläsningarna om publicering av rörliga bilder på nätet. Under 2004 kom dock Peter Blaschke ånyo att ta aktiv del i projektet.

Vindprojektet 2004

Under 2004 genomfördes åtta workshops inom ramen för Vindprojektet, sex grundkurser och två fortsättningskurser som förlades till Karolinska institutet i Stockholm. Under 2004 kortades kurserna av kostnadsskäl ner något från tre dagar + två dagar till endast tre sammanhängande dagar. För att öka säkerheten i tekniken och minimera störningar i form av instabila redigeringsprogram och redigeringsdatorer förlades också huvuddelen av kurserna till Göteborgs universitet, där den projektansvariga organisationen Universitets-TV har sin hemvist.

2003 års kurser var regionalt placerade, och kursen hade karaktären av ”turnerande teatersällskap”. Det innebar att vindprojektet fick hålla till godo med den utrustning som fanns på respektive lärosäte. Det innebar ett osäkerhetsmoment som i sin tur ledde till påfrestningar och bristande kontinuitet eftersom vi under fyra kurser använde oss av totalt tre olika redigeringsprogram. Det innebar också att en osäkerhet byggdes in i projektet eftersom den absolut viktigaste faktorn, fungerande teknik, hängde i luften inför varje kurs. Det visade sig vid ett par tillfällen att försäkringar om att tekniken var genomgången och felfri inte stämde

med verkligheten, något som gav upphov till frustration hos de kursdeltagare som hade oturen att hamna vid krånglande datorer. Att kurserna hölls nära Universitets-TV gjorde också att vi hade möjlighet att visa kursdeltagarna hur tv-verksamhet i praktiken kan bedrivas vid ett lärosäte.

Ökad kontinuitet och säkerhet

I och med att kurserna under 2004 förlades till Göteborg ökade kontinuiteten och säkerheten i tekniken. Vi kunde inför varje kurs själva göra en gedigen kontroll av utrustningen och hade också tillgång till en stabil och förutsägbar teknisk support som visat sig vara ovärderlig för kursernas genomförande. I Göteborg använde vi ett Macbaserat system och redigerade i programmet Final Cut Express, ett program som fungerade mycket väl för syftet. I och med att kurserna kortades ner så försvann ett praktiskt moment (egen produktion på hemmaplan) och tiden för mer omfattande genomgångar av deltagarnas filmer fick också minskas ned. Trots det har kurserna varit mycket uppskattade, det var också full beläggning på samtliga åtta kurser som genomfördes under 2004. Totalt gick cirka 150 personer igenom vindkurserna under 2004.

Liksom under 2003 ledde deltagarnas kontinuerliga utvärdering av kurserna till förändringar under resans gång. Även under 2004 var det cirka hälften av de 144 deltagarna som har svarat på utvärderingarna. Utvärderingarna har genomgående varit mycket positiva. Upplägget i stort med fokus på praktiska övningar och kombinationen av teori och praktik har av samtliga svarande fått positiv kritik, samtidigt har viss kritik förts fram mot enskilda delar, något som bland annat speglar att kursdeltagarna haft mycket olika bakgrund. Ett moment som av en deltagare uppfattades som mycket bra, har av en annan uppfattats som alltför teknikintensivt och svårbegripligt. Medan arbetet med projektet under 2003 var ett utvecklingsarbete har arbetet under 2004 mer kännetecknats av förvaltning av de kunskaper och rutiner som jobbades fram under projektets första år. Efter 2003 års kurser fanns en stor efterfrågan på både fler grundläggande kurser, men även fortsättningskurser som fokuserade på bland annat ljussättning och intervjuteknik. Under 2004 genomfördes därför två fortsättningskurser på Karolinska institutet i Stockholm. Kurserna var på två dagar och fokuserade på ljussättning vid en föreläsning/intervjusituation. Fortsättningskurserna lockade drygt 30 personer.

Utvärdering av 2003 och 2004 års workshoppar

VIND-workshopparna utvärderades kontinuerligt under 2003. Framst skedde det genom en webbaserad enkät som funnits tillgängligt via Blekinge tekniska högskola, men också genom diskussioner och samtal under workshopparna. I enkäten fick kursdeltagarna 10 frågor och svaren gavs på en femgradig skala från ingen åsikt till mycket bra. Dessutom fick deltagarna vid varje fråga utrymme för fria kommentarer, avslutningsvis ställde vi en öppen fråga om vad de tyckte om kursupplägget i stort.

Eftersom utvärderingarna har resulterat i kontinuerliga förändringar av upplägget så är de inte jämförbara. Kritik från första workshoppen har lett till förändringar av upplägget inför andra workshoppen och så vidare. Några exempel på förändringar som genomfördes under 2003 är bland annat att genomgången av den digitala videoredigeringen utökades efter första workshoppen i Göteborg. Efter workshoppen i Göteborg lades också ytterligare en praktisk övning in under första kursdagen för att öka variationen mellan teori och praktik.

Efter workshoppen i Halmstad (den andra av totalt fyra under 2003) lade vi också in en genomgång i hur man arbetar som videoreporter eller så kallat enmansteam enligt den modell som man praktiserar på bland annat TV4 och Göteborgs-Posten. Här nedan visas resultaten från den sista utvärderingen av grundkurserna hösten 2004, den är i stort representativ för de flesta utvärderingar som gjorts under resans gång. Den ger en bra lägesbeskrivning av hur deltagarna uppfattade kurserna under 2004. Utvärderingarna var, sin allmänna karaktär till trots, ett ovärderligt verktyg för arbetsgruppen i arbetet med att kontinuerligt förbättra och uppdatera kursupplägget. 19 deltagare, det vill säga hälften av dem som gick grundkurserna under hösten, har svarat på utvärderingen.

Frågorna vi ställde var:

1. Vad tyckte du om produktionen ur fotografens perspektiv?
Svar: Mycket bra: 58 %, Bra: 42 %
2. Vad tyckte du om den första praktiska övningen?
Svar: Mycket bra: 58 %, Bra: 42 %
3. Vad tyckte du om video/tv i distanskurser?
Svar: Mycket bra: 48 %, Bra: 37 %, Dåligt: 5 % Ingen åsikt: 10 %
4. Vad tyckte du om grunderna i digital redigering?
Svar: Mycket bra: 32 %, Bra 58 %, Ingen åsikt: 10 %
5. Vad tyckte du om redigeringsövningen?
Svar: Mycket bra: 32 %, Bra: 58 procent, Ingen åsikt: 10 %
6. Vad tyckte du om den praktiska övningen?
Svar: Mycket bra: 79 %, Bra: 21 %,
7. Rörliga bilder i undervisningen, diskussion?
Svar: Mycket bra: 32 %, Bra 42 %, Dåligt: 21 %, Mycket dåligt: 5 %
8. Presentationsteknik, inspelning framför kameran?
Svar: Mycket bra: 47,5 %, Bra: 47,5 %, Dåligt: 5 %
9. Vad tyckte du om video för webben?
Svar: Mycket bra: 21 %, Bra: 74 %, Mycket dåligt: 5 %
10. Vad tyckte du om genomgången av den praktiska övningen?
Svar: Mycket bra: 53 %, Bra: 42 %, Ingen åsikt: 5 %

Det främsta syftet med utvärderingen har varit att ge arbetsgruppen ett underlag för kontinuerliga förändringar av kursupplägget. Utvärderingarna var under 2003 genomgående mycket positiva, den kritik som fördes fram riktade sig främst mot att redigerings- och webbpubliceringsprogram inte fungerade som förväntat. För att undvika krånglande utrustning och för att öka kontrollen över tekniken förlades större delen av 2004 års kurser till Göteborg, något som också minimerade de tekniska problemen.

Även den teoretiska delen om webbpublicering fick viss kritik under 2003, det berodde främst på att upplägget för kursdelen om webbpublicering ändrades med mycket kort varsel på grund av att Peter Blaschke temporärt lämnade projektet. Samtidigt har kursens sammansättning i stort och föreläsarnas stora engagemang genomgående rönt stor uppskattning. Inte minst har övervägande delen av deltagarna varit positiva till de praktiska övningarna där kursdeltagarna själva har ställts inför problem som de har tvingats lösa tillsammans.

Avslutande utvärdering

Under december 2004 skickades en avslutande utvärdering av vindprojektet ut till de cirka 250 kursdeltagarna som har gått vindkurser under 2003 och 2004. Syftet med utvärderingen var att se om deltagarna har förändrat sitt arbete med video som en del i distanskurser efter genomgången vindkurs.² Responsen på utvärderingen lät vänta på sig och vid utgången av 2004 hade endast drygt tio procent, eller 27, av deltagarna svarat.

² Frågorna vi ställde var: 1) Har ert deltagande i Vindprojektet påverkat er attityd till att använda video, ljud eller kombinationer av ljud och stillbilder i undervisningen. 2) Hur har er

Eftersom antalet svar är mycket begränsat går det inte att dra några slutsatser om hur användningen av video i deltagarnas kurser har förändrats. Av svaren går det dock att utläsa att 26 av de 27 deltagare som svarat på enkäten är nöjda eller mycket nöjda med kursen och att kurserna har gjort dem mer positivt inställda till att använda video i distanskurser över nätet: "vindkursen gav ytterligare erfarenheter och konkretiserade metoder för att använda film och förståelse för bildspråk och berättande i film", "kursen har sått ett frö där man kan se vilka möjligheter som finns", "det har gjort mig mer positiv och gjort att jag ser möjligheter med att använda mediet ännu mer", "ökat förståelsen för lärarnas perspektiv", "jag fick den kick jag behövde när ingen annan på min institution trodde på detta", "möjligheterna har blivit tydligare och visar sig i sin rikedom", "Väldigt positivt. Jag har uppmuntrat mina elever att göra sina egna filmer med engelska som presentationsspråk." är några kommentarer från nöjda deltagare.

Vad gäller användandet av video i distanskurser svarar nio stycken att användandet av video helt klart har ökat efter kursen, 16 svarar att användandet är oförändrat, orsaken till det anges i de allra flesta fall vara brist på tid och pengar. Sex av respondenterna uppger att de överhuvudtaget inte ger några kurser med videoinnehåll, av dessa har fyra uppgett att användningen är oförändrat obefintlig, hälften av dem är dock tekniker som inte själva ger några kurser.

Totalt uppger 17 av de svarande att de ger distanskurser med videoinnehåll. Bland dem som ger kurser med videoinnehåll är det stor spännvidd på hur många studenter som följer kurser med videoinnehåll. 4 ger kurser för mellan 10 och 50 personer, 2 ger kurser för mellan 50-100 personer medan 11 kursdeltagare har video med i kurser som följs av över 100 studenter. Ett lärosäte skiljer ut sig markant med runt 5000 studenter som tar del av videoinnehåll i någon form (både campus och distansstudier inräknat). Sammantaget tyder enkäten på att vindkurserna har varit uppskattade och att deltagarna har förändrat attityden till video som en del i distanskurser över nätet. Användningen av video har ökat bland dem som svarat på enkäten, men enligt enkätsvaren tycks den främsta förändringen vara en förbättring av kvaliteten och produktionsmetoderna. Dålig ekonomi och knappa resurser tycks dock, föga överraskande, vara en hämsko som hindrar flera av dem som svarat på enkäten från att använda video i sin undervisning. Eftersom så pass få personer har svarat på enkäten är det önskvärt att ytterligare enkäter genomförs för att ytterligare kartlägga användningen av video och multimedia vid lärosäten som ger kurser inom ramen för Nätuniversitetet.

Ekonomi/budget

2002 - 2003

För tiden september 2002 till december 2003 hade VIND-projektet en rambudget på 2,8 miljoner kronor, inklusive påslag till Göteborgs universitet. Kostnaderna för projektet var inledningsvis svåra att uppskatta med tanke på att en del av kostnaderna har bestått i boende och uppehälle för deltagarna, en kostnad som varierar beroende på hur många deltagare som lockas till kurserna. Kostnaderna för lokaler och teknikhyra blev under 2003 lägre än budgeterat, inte minst på grund av bra överenskommelser med de anordnande värdlärosätena. Projektet gick därför med ett överskott jämfört med budget under 2003.

Under 2003 stod projektet för samtliga kostnader i samband med workshoparna, inklusive boende och mat för deltagarna, vilket även utgjorde en relativt stor del av budgeten, cirka 260 000 kronor. För tiden september 2002 till december 2003 gick projektet med ett överskott på cirka 140 000 kronor, inklusive påslag till GU, jämfört med budget.

2004

användning av video eller andra multimedia som kombinationer av ljud och stillbilder förändrats efter att ni har gått Vindkursen? Ökat? Minskat? Oförändrad? Motivera ert svar. 3) Hur många studenter har följt kurser där ni har använt rörliga bilder eller ljud? 4) Använder ni video eller andra multimedia som kombinationer av ljud och stillbilder på ett annat sätt efter att ni har gått vindkursen? 5) Om ni använder video eller ljud och stillbilder i undervisningen, hur går produktionen till? Vem filmar, vem redigerar, vem kommer med idéerna?

Inför 2004 hade projektet en budget på cirka 1,5 miljoner kronor, varav cirka 140 000 kronor var pengar som inte förbrukats under 2003. Kurserna var under 2004 billigare än under 2003, främst beroende på att budgeten för 2003 belastades av kostnader för att ta fram kursupplägget. Budgeten för 2003 rymde också kostnader mat och uppehälle för kursdeltagarna och kostnader för att utveckla material till Nätuniversitetets projektwebb. Totalt har vindkurserna kostat 16 640 kronor per deltagare, vilket ger mellan 3328 kronor respektive 5550 kronor per kursdag och deltagare räknat på tre (2004) respektive fem (2003) kursdagar. Med tanke på att det även inkluderar hyra av teknik, lokaler och i princip ständig pedagogisk och teknisk support under kursdagarna, samt under 2003 även husrum för deltagarna, framstår kurserna som kostnadseffektiva.

Erfarenheter från VIND-projektet, sammanfattning

Intresset för VIND-kurserna har varit genomgående stort. Troligtvis beror det på en kombination av flera faktorer där ett genomtänkt kursupplägg är en del. Viktigare är säkert att den tekniska utvecklingen har gjort video över nätet till ett realistiskt alternativ vid nätburna distanskurser. Bredbandsnätet byggs sakt men säkert ut och idag erbjuder de flesta internetleverantörer uppkopplingar på mellan 0,5 och 2 mbit/s via adsl-modem och det vanliga telefonnätet. Samtidigt har tekniken för att komprimera filmer och göra dem tillgängliga över nätet förbättrats successivt. Idag går det att titta på video över nätet med fullt acceptabel kvalitet med en bredbandsuppkoppling på 0,5 mbit.

Via kommunala lärcentra har studenter tillgång till både bredbandsuppkoppling och datorer. Lägg därtill att priset på videokameror och redigeringsutrustning har sjunkit kraftigt i pris de senaste åren. En fullt acceptabel utrustning med såväl kamera som redigeringsdator kostade under 2004 inte mer än 20 000 kronor. Bredbandsutbyggnaden har alltså ökat antalet potentiella användare av video över nätet samtidigt som billigare utrustning har gjort lågbudgetproduktioner av video till ett realistiskt alternativ. Ett av målen med Vindprojektet har varit att utgöra en arena för erfarenhetsutbyten mellan universitets- och högskolelärare och tekniker som är intresserade av att använda video över nätet som en del i distanskurser inom ramen för Nätuniversitetet.

Genom de workshops som genomförts under 2003 och 2004 har vi rent fysiskt minskat avståndet mellan cirka 250 tekniker och lärare. Vi har förhoppningsvis även planterat frön som kommer att resultera i ökat samarbete mellan yrkesgrupperna. En återkommande reaktion bland deltagarna har varit att den digitala videotekniken har varit förvånansvärt lättillgänglig. Många deltagare har varit överraskade över att de har kunnat prestera så pass mycket som de har gjort på mycket begränsad tid. Samtidigt har det givetvis funnits deltagare som konstaterar att de "aldrig kommer att ha tid och möjlighet att jobba med video".

I arbetsgruppen har vi fått intrycket att vi på ett effektivt sätt även har lyckats minska rädslan för ny och relativt komplicerad teknik. Den starka fokuseringen på praktiskt arbete och betoningen av vikten av samarbete är några troliga orsaker till att deltagarna genomgående har varit nöjda med Vindkurserna. Under workshoparna har deltagarna fått möjlighet att fokusera och ägna sig åt en avgränsad och väl definierad arbetsuppgift: att tillsammans och i samarbete med sina kollegor producera en kort videofilm. Kursdeltagarna har även genomgående varit mycket motiverade, något som troligtvis beror på att den grupp vi har nått med kurserna med stor sannolikhet är entusiaster med stort intresse för att undersöka nya vägar både inom pedagogik och också teknik.

Den troligtvis viktigaste erfarenheten, något som är självklart för alla som jobbar med video/tv-produktion, är att fungerande teknik är en grundbult. Under 2004 förlades huvuddelen av kurserna till Universitets-TV vid Göteborgs universitet, till skillnad från under 2003 då de var regionalt placerade ute på fyra lärosäten. Effekten av det blev att den tekniska säkerheten ökade markant. Inför varje kurs hade vi själva möjlighet att gå igenom och testa all teknik, från kameror till redigeringsdatorer, och kunde på så sätt undanröja eventuella problem och felkällor. Det innebar *inte* att vi var helt förskonade från tekniska problem, det är ingen som är beroende av fungerande datorer. Men det innebar att vi kunde minimera de störande momenten för kursdeltagarna. Vindkurserna har varit lyckade, det har vi kunnat konstatera i de

utvärderingar som har gjorts löpande under projektets gång. De främsta orsakerna till det är troligtvis:

1. Stort fokus på praktiskt arbete
2. Motiverade kursdeltagare
3. Erfarna och engagerande föreläsare med lång praktisk erfarenhet från video- och tv-produktion.
4. Fungerande teknik och mycket bra teknisk support

Utrustningen som har använts i VIND-projektet har varit mycket skiftande, i princip har vi under 2003 och 2004 betat av samtliga större redigeringsprogram och operativsystem. I Göteborg var kursen PC-baserad med Avid X-press som redigeringsprogram, i Halmstad PC-baserad och redigeringsprogrammet Adobe Premiere, i Karlstad Mac-baserat med Adobe Premiere och slutligen i Piteå Mac-baserat med programmet Final Cut Pro. Slutligen använde vi Mac-datorer med Final Cut Express under 2004 års kurser i Göteborg. Det har också varit spännvidd i stabiliteten i de system som tillhandahållits av värdlärosätena. Medan ett lärosäte stod inför att byta ut hela maskinparken för videoredigering hade ett annat just investerat i nya datorer och redigeringsprogram. Sammantaget innebär den skiftande kvaliteten på utrustning och programvara en onödig osäkerhetsfaktor under 2003, något som alltså undandröjdes under 2004 års kurser.

En annan orsak till kurserna har mottagits väl är troligtvis att vi inom projektet tidigt gjorde en kraftig avgränsning. Fokus har genomgående legat på de generella kunskaper som gör en videoproduktion lyckad, oavsett hur slutresultatet ska publiceras (dvd, vhs, cd, dv-band eller internet). Att olika publiceringsformer ställer olika krav på produktionsprocessen har vi berört under kurserna, men som redan nämnts är video för internet ett område som är ständigt förvandling och kunskap inom området blir snabbt förlegat.

I valet mellan att fokusera på mycket specifik kunskap som med stor sannolikhet har en kort livslängd eller på mer generell kunskap, som till exempel rationella produktionsrutiner, så har valet fallit på det senare. Samtidigt har det under vindprojektets gång funnits kritik mot att vi inte har gått in mer på delarna om publicering på internet. Under vindkursen har vi gått igenom vilka möjligheter och begränsningar som finns i tekniken för att publicera video på nätet. Vi har dock inte haft möjlighet att fördjupa oss i specifika programvaror eller att göra laborationer kring nätpublicering. En eventuell fortsättning av vindprojektet skulle alltså vinna på att de delarna utvecklades.

Henrik Axlid, projektledare Vindprojektet

NÄTUNIVERSITETET

Myndigheten för Sveriges nätuniversitet
Box 194, 871 24 Härnösand
Telefon 0611-34 95 00